

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ท
สารบัญแผนภูมิ	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา	5
1.4 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมปริทัศน์	5
1. ปัญหาทางชาติพันธุ์ และความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ	5
2. วิธีคิดการรักษาพยาบาลพื้นบ้าน	12
3. การปรับตัว	17
1.5 กรอบความคิดในการศึกษา และการวิเคราะห์	23
1.6 ขอบเขตในการศึกษา	28
1.7 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	29
1.8 วิธีการศึกษา	30
บทที่ 2 บ้านหน้าโฮ	34
2.1 สภาพทั่วไป	34
2.2 ประวัติศาสตร์ชุมชนลื้อบ้านหน้าโฮ	36
1. การตั้งหมู่บ้านหน้าโฮ	37
2. การเข้ามาของการพัฒนา และการติดต่อกับภายนอก	39
3. การปกครองหมู่บ้าน	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. เครือญาติ	43
5. การแต่งงาน	48
6 ความเชื่อ และพิธีกรรม	51
2.3 ระบบนิเวศในความหมายของลี้ชู่บ้านหน้าโฮ	56
2.4 การอพยพโยกย้ายของชาวลี้ชู่บ้านหน้าโฮ: ความสัมพันธ์ของสังคมกับระบบนิเวศ	57
2.5 ระบบการผลิตของชาวลี้ชู่บ้านหน้าโฮ	61
1. พิธีกรรมในระบบการผลิต	62
2. ความหลากหลายในไร่	63
3. การเข้าถึงแรงงาน	65
4. การเลิกปลูกฝิ่น: การเข้ามาของพืชพาณิชย์	66
5. รัฐห้ามบุกเบิกป่าใหม่: การเข้ามาของปุย และยาฆ่าหญ้า	67
2.6. สภาพเศรษฐกิจหมู่บ้านหน้าโฮ	68
2.7 อำนาจในการกำหนดสิทธิ์	70
1. "สิทธิการใช้" ของชาวลี้ชู่บ้านหน้าโฮ	71
2. อะมากืออะมา : ของฉัน	73
3. การสืบมรดก	73
4. ของส่วนรวม หรือ ตีะจากกือ	74
5. การรับรู้สิทธิ์ของรัฐ และการอ้างสิทธิ์ของลี้ชู่บ้านหน้าโฮ	74
6. ป่าชุมชน: กำเนิดอำนาจต่อรองของชุมชนลี้ชู่บ้านหน้าโฮ	75
7. การต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเองของชาวบ้านหน้าโฮ	76
8. พิธีอู๋ด้ามาหิ้วละ: การเลือกให้ความหมายเพื่ออ้างสิทธิในพื้นที่นั้น	77
2.8 ลรูป	79

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การเป็นหมอยาพื้นบ้านชาวลีซุบ้านหน้าโข	80
3.1 อาหมีมะ เล่าयीป่า: หมอยาที่เก็บหึ่งผี และรักษาคนไข้ด้วยวิธีการขายยาห่อ	84
1. การเรียนรู้จักพืชสมุนไพร	85
2. การเก็บสมุนไพร	86
3. การเรียนรู้วิธีการรักษาพยาบาล	87
4. ผีครู(แนจี่ซื่อมะ) ค่าตอบแทนที่ถูกกำหนดไว้แล้ว	88
5. กฎเกณฑ์ หรือจรรยาบรรณในการเป็นหมอยา	89
6. การเป็นหมอยาพื้นบ้านของอาหมีมะ	90
7. การผัดผีครู: การเก็บผีครู และขายยา	92
8. คนไข้ของอาหมีมะ	94
9. การถ่ายทอดความรู้	97
10. การเรียนรู้การรักษาพยาบาลเพิ่มเติม	98
11. อาการเจ็บป่วยที่อาหมีมะรักษาให้หายได้	99
12. วิธีคิดเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของอาหมีมะ	101
3.2 อาต้าผะ เล่าลี: หมอยาที่เป็นหมอมผี ยังคงรักษาผีครูไว้ รักษาคนไข้ด้วยยาผีบอก	102
1. การเรียนรู้สมุนไพร	102
2. การเก็บพืชสมุนไพร	104
3. การเรียนรู้คาถา	104
4. การเป็นหมอมผี (หนี่ผะ)	105
5. การรักษาพยาบาลของอาต้าผะ	105
6. ผีครู (ซื่อฟูมา)	107
7. กฎเกณฑ์ หรือจรรยาบรรณ	107
8. การถ่ายทอดความรู้ในการรักษาพยาบาล	108

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
9. อาการเจ็บป่วยที่รักษาด้วยสมุนไพร	109
10. อาการเจ็บป่วยที่รักษาด้วยคาถาอาคม	110
11. วิธีคิดเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ	111
3.3 อาปาณะ: คนหนุ่มผู้รู้ยา เรียนรู้จากพ่อที่เป็นหมอผี แต่ตัวนับถือศาสนาคริสต์	112
1. การเรียนรู้พืชสมุนไพรของอาปาณะ	113
2. การเก็บพืชสมุนไพรของอาปาณะ	114
3. การเรียนการพยาบาลความเจ็บป่วย และการรักษาพยาบาลผู้ป่วย	115
4. ฝึครู: พระเจ้าในคริสต์ศาสนา	116
5. การถ่ายทอดความรู้	117
6. การเรียนรู้เพิ่มเติมของอาปาณะ	117
7. อาการเจ็บป่วยที่อาปาณะรักษาได้	118
8. การขายยาห่อ	118
9. กฎเกณฑ์ในการเป็นหมอยา	119
10. วิธีคิดเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ	120
3.4 สรุป	121
บทที่ 4 การเข้าถึงความรู้และทรัพยากรชีวภาพ	123
4.1 ความรู้ในระบบการผลิต	124
4.2 ความรู้เกี่ยวกับการล่าสัตว์	132
4.3 ความรู้เกี่ยวกับการหาปลา	133
4.4 ความรู้เกี่ยวกับพืชผักอาหาร	136
4.5 ความรู้การรักษาพยาบาลพื้นบ้าน	137
1. การเรียนรู้การรักษาพยาบาลพื้นบ้าน	137
2. แนวความคิดเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ	138
3. การกลายเป็นหมอยาพื้นบ้าน	139

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. การถ่ายทอดความรู้	139
5. กฎเกณฑ์และจริยธรรมของการเป็นหมอยา	139
6. ความรู้ ระบบสิทธิ และความเป็นธรรม	140
7. พืชสมุนไพร สิทธิ และความเป็นธรรม	142
4.6 การปรับตัว และการเข้าถึงความรู้และทรัพยากรชีวภาพ	144
1. การเก็บหึ่งผีของอาหมีมะ	145
2. การขายยาห่อของอาป่าผะ	148
3. การขายยาห่อ: ภาพเหมือนและต่างของอาหมีมะและอาป่าผะ	149
4. อาต้าผะกับการรักษารูปแบบเดิม	150
4. การถ่ายทอดความรู้ให้กับคนนอก	151
4.7 บทวิเคราะห์และสรุป	157
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	161
บรรณานุกรม	169
ประวัติผู้ศึกษา	173

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	ข้อมูลประชากรจำแนกตามตระกูลของบ้านหน้าไข ปี พ.ศ. 2542	35
2.	แสดงการเปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้งสาม	122

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. กรอบความคิดการจัดการทรัพยากรชีวภาพในระดับหมู่บ้าน	33
2. แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษา	35
3. แผนที่หมู่บ้านหน้าใจ	38
4. แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่เพาะปลูกกับทิศทางของแสงอาทิตย์	125